

ارزیابی اقدامات مدیریت پایدار کوهستان زاگرس مرکزی

و نتایج و درس آموخته های پروژه های پایلوت

گزارش حاضر به منظور حصول اطمینان از انجام درست اقدامات و ارزیابی اینکه کدام یک از فعالیت های پروژه در پایلوت استانهای زاگرس مرکزی تاثیر گذار بوده و یا بالعکس و از طرف دیگر در کدام یک از فعالیت های آن می بایستی تجدید نظر صورت گیرد، تهیه شده است.

برای مستند سازی فعالیت های انجام شده در پایلوت ها، نکته اول در رابطه با تدقیق این بخش، عدم وجود بانک اطلاعاتی سیستماتیک و دقیق در زمان شروع کلیه فعالیت های طرح در پایلوت ها بوده و در درجه بعدی ارزیابی از تمامی ساختارهای ایجاد شده و فعالیت های انجام گرفته در قالب برنامه پایلوت و با در نظر گرفتن نظرات ذی نفعان است.

هدف اساسی این ارزیابی، شناسایی و معرفی درس های آموخته از برنامه پایلوت ها است، به طوریکه بتوان از آن به راحتی در طراحی سیستم مدیریت بلند مدت و چگونگی به اجرا در آمدن آن، استفاده نمود.

نکته مهم و کلی این ارزیابی، در مسیر درست قرار نگرفتن پروژه در سال های ابتدایی عمر آن و هدر رفت بخش عمده ای از زمان و منابع در عمر تعیین شده برای پروژه می باشد که متأسفانه موجب شده، ساختارهای تعیین شده به دلایل زیر به نحو ممکن اجرایی نشوند:

اولاً" با توجه به تغییرات مکرر مدیریتی و گذشت مدت زمان زیاد از عمر پروژه و عدم حصول نتیجه ملموس برای مردم و مسئولان، اعتماد ذی نفعان مرتبط با پروژه چه در سطح استان و چه در سطح محلی از پروژه تا حدودی کم رنگ گردیده و بعضاً مشارکت ضعیف دست اندر کاران را در امور مربوط به پروژه به دنبال داشته که به نحو موثری در فرایند اجرایی پروژه محسوس بوده است.

ثانیاً شکل اجرا توسط خود تیم پروژه (نبود منابع، زمان و هزینه مورد نیاز حتی در سطح ملی، محول شدن حجم عظیمی از فعالیت ها در هر استان به یک نفر کارشناس فنی و عدم امکان حضور مداوم در منطقه و عدم وجود سیستم سخت افزاری لازم برای پیشبرد فعالیت ها) با وجود تلاش فراوان بر بازده کار تأثیر منفی گذاشت.

معدالکک به دلیل پشتکار خودجوش مجریان استانی و محلی و ذینفعان علاقمند به شیوه های اجرای بین بخشی و توسعه پایدار و مخصوصاً حمایت خاص سازمان های بین المللی حامی پروژه علی رغم کندی کار لیکن به لحاظ وجود نظم و دقت لازم در مستندسازی اقدامات، همواره دو اصل کلیدی برای جمع آوری و ذخیره اطلاعات و دروس آموخته مراعات گردید:

اصل اول - تیم پروژه فرآیند به اشتراک گذاری دانش را از همان ابتدای پروژه شروع نمود

اصل دوم - درس آموخته ها دقیقاً در همان زمانی که رخ می داد ثبت گردیدند

این دو اصل در کنار یکدیگر مفید واقع شد و اولین اصل یک آهنگ یادگیری فعال را با درگیر کردن اعضای تیم در بکارگیری تفکر بازخوردی و درخواست از آنها برای ارائه ایده‌ها ایجاد نمود و اصل دوم نیز یک زمانبندی و تکنیک را برای نهادینه کردن این یادگیری در ذینفعان پروژه فراهم ساخت.

معرفی مناطق پایلوت

رشته کوه های زاگرس از شمال، به دریاچه ارومیه یعنی به کوههای آذربایجان، از جنوب به تنگه هرمز، از جنوب شرق به کوههای مکران و از غرب به رودخانه های چومان و کلاس می رسد که رشته کوه زاگرس را از رشته کوههای شمال غرب عراق، جدا می کند. در جنوب غربی نیز به جلگه خوزستان و در مرکز فلات ایران به دشتهای کویر و لوت محدود می شوند. رشته کوه های زاگرس به لحاظ ارتفاع و موقعیت به ۳ بخش تقسیم می شوند:

۱- **زاگرس شمالی:** این ناحیه از زاگرس در امتداد شمال به جنوب از دره رودخانه گوار تا دره رودخانه نقده پهنا دارد.

۲- **زاگرس مرکزی:** این ناحیه در امتداد شمال غربی به جنوب شرقی از دره رودخانه خرم آباد تا کوههای شرقی کویر مروست و شمال دریاچه بختگان و رودخانه دالکی ادامه دارد.

۳- **زاگرس جنوبی:** از غرب به شرق رودخانه دالکی یا شاهپور تا رودخانه های کل و ده شیخ و کاهدان در هرمزگان امتداد دارد.

ناگفته نماند که محدوده کوهستان در دو استان بوشهر و هرمزگان از نظر ناحیه رویشی گیاهان در تقسیم بندی ایران و تورانی قرار دارند و مابقی استانها با در نظر داشتن گیاه شاخص بلوط در ناحیه رویشی زاگرس جای دارند. منطقه مورد مطالعه در برنامه حفاظت و توسعه پایدار در کوهستان زاگرس مرکزی واقع شده است (نقشه ۱). محدوده کوهستان زاگرس مرکزی تقریباً تمامی استان چهارمحال و بختیاری، مناطق وسیعی از استان کهگیلویه و بویراحمد، قسمت اعظم اقلید و مرودشت در استان فارس و سمیرم در استان اصفهان را در بر می گیرد. مساحت کلی آن حدود دو میلیون و پانصد هزار هکتار است که اغلب آن را جنگل ها و مراتع فرا گرفته و تقریباً ۸۷ درصد این مساحت تحت نظارت مستقیم سازمان های دولتی است شامل جنگل ها، مراتع، کوهستان ها، رود ها و معادن.

لازم به ذکر است که کل محدوده مناطق پایلوت در چهار استان زاگرس مرکزی، جمعا به مساحت ۳۹۳۴۶۵ هکتار بوده و عبارتند از:

۱. بلداجی - ناغان در چهارمحال و بختیاری، به مساحت ۱۳۲۱۹۷ هکتار واقع در شهرستانهای بروجن و کیار و بخش محدودی از لردگان و اردل.
۲. دنای غربی در کهگیلویه و بویراحمد، به مساحت ۷۰۱۴۷ هکتار، بخش پاتاوه و نیز قسمتی از بخش مرکزی دنا در شهرستان دنا و شهرستان بویراحمد را پوشش می دهد.
۳. کر- کامفیروز در فارس با مساحت ۸۷۵۵۱ هکتار، در شهرستان مرودشت قرار دارد که ۴۸۶۸۹ هکتار آن در محدوده بخش کر و ۳۴۲۳۴ هکتار آن در بخش کامفیروز واقع گردیده است. شهرستانهای اقلید و سپیدان در مجاورت این محدوده واقع شده‌اند. این محدوده شامل دهستانهای کامفیروز جنوبی و خرم مکان و کامفیروز شمالی و گرمه است.

۴. دنا- ونک در اصفهان با مساحت تقریبی ۱۰۳۵۷۰ هکتار، در شهرستان سمیرم دربرگیرنده قسمت هائی از بخش های پادنا و مرکزی سمیرم و دهستان های پادنا علیا، پادنا سفلا و پادنا وسطی، ونک و حنا است.

اهم فعالیت های انجام گرفته در برنامه پایلوت های زاگرس مرکزی

فعالیت های انجام گرفته حول هفت محور به شرح زیر تبیین می گردد:

- ۱- ساختار سازی و هماهنگی مدیریتی
- ۲- مطالعات
- ۳- اطلاع رسانی
- ۴- ظرفیت سازی
- ۵- برنامه ریزی مدیریتی
- ۶- اجرا
- ۷- پایش و ارزیابی

❖ ساختار سازی و هماهنگی مدیریتی

- ۱) تاسیس و تجهیز مرکز اطلاع رسانی تنوع زیستی کوهستان در کامفیروز توسط پروژه زاگرس
- ۲) تهیه برنامه کاری سالانه کمیته برنامه ریزی محلی بخش ناغان در تاریخ ۱۳۹۳/۰۲/۳۰ و ابلاغ رسمی از جانب فرماندار کیار به اعضاء در تاریخ ۱۳۹۳/۰۳/۲۴ با همکاری فرمانداری کیار، اداره منابع طبیعی و محیط زیست شهرستان کیار، مدیریت خدمات کشاورزی و امور عشایری شهرستان کیار، آب منطقه ای استان
- ۳) تهیه پیش نویس برنامه اقدام معیشت پایدار ناغان و بلداجی در تاریخ ۱۳۹۳/۰۲/۰۳ با همکاری انجمن دامون و اعضاء کمیته برنامه ریزی محلی بخش ناغان و بلداجی
- ۴) تهیه پیش نویس و عقد تفاهم نامه همکاری با اداره کل آموزش فنی و حرفه ای در تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۰۵ به منظور برگزاری کلاس های آموزشی معیشت های پایدار با همکاری انجمن دامون
- ۵) تهیه پیش نویس تفاهم نامه با سمن (وحدت سبز فرخ شهر) به منظور مشارکت در فعالسازی مرکز اطلاع رسانی تنوع زیستی کوهستان در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۷
- ۶) تصویب روستاهای پایلوت دشت رز و ده برآفتاب در جلسه شورای برنامه ریزی و توسعه استان به عنوان روستاهای پایلوت طرح زاگرس در استان کهگیلویه و بویراحمد در سال ۱۳۸۵
- ۷) برگزاری نشستهای مشورتی با مسئولین اداره ترویج جهاد کشاورزی استان چهار محال و بختیاری و شهرستان های کیار و بروجن به منظور بررسی فرایند و نحوه استقرار اجرای توسعه کشاورزی پایدار در پایلوت بلداجی - ناغان
- ۸) معرفی طرح اعتبارات کسب و کار تنوع زیستی در تاریخ ۱۳۹۳/۰۲/۳۰ و راه اندازی لینک مربوط به مراکز اطلاع رسانی تنوع زیستی کوهستان در پورتال اداره کل حفاظت محیط زیست در تاریخ ۱۳۹۳/۰۵/۱۲

- ۹) طرح ایجاد سامانه اطلاعاتی از چگونگی شرایط حفاظت و بهره برداری از اکوسیستم های موجود در بخش های تحت پوشش پروژه حفاظت از تنوع زیستی استان کهگیلویه و بویراحمد (دانشگاه یاسوج، دکتر ادهمی، ۱۳۹۰)
- ۱۰) طرح ایجاد بانک اطلاعاتی از افراد و دستگاه های اقتصادی (اعم از خصوصی و تعاونی) علاقمند و متقاضی به سرمایه گذاری های سازگار با حفاظت از تنوع زیستی در محدوده ی پروژه حفاظت از تنوع زیستی در استان کهگیلویه و بویراحمد (دانشگاه یاسوج، دکتر عزیزالله جعفری، ۱۳۸۸)
- ۱۱) انتخاب و تصویب محدوده پایلوت جدید پروژه در نشست شورای برنامه ریزی و توسعه ی استان کهگیلویه و بویراحمد (سال ۱۳۹۰)
- ۱۲) تهیه برنامه کاری سالانه کمیته برنامه ریزی محلی طرح زاگرس در شهرستان دنا
- ۱۳) تصویب فعالیت های پایدار در جلسات کمیته برنامه ریزی محلی و ارجاع به شورای برنامه ریزی استان برای اخذ اعتبار و اجرا در محدوده دنا ی غربی
- ۱۴) بازدید استنادار کهگیلویه و بویراحمد جناب آقای دکتر خادم از پایلوت دنا ی غربی
- ۱۵) تجهیز و راه اندازی مرکز اطلاع رسانی تنوع زیستی کوهستان در شهر یاسوج
- ۱۶) همکاری طرح زاگرس با ادارات کل حفاظت محیط زیست استانهای اصفهان و کهگیلویه و بویراحمد در جهت پرداخت حقوق عرفی عشایر شلهی آباد و آسمانه
- ۱۷) تهیه بانک اطلاعاتی از فعالیت های اجرایی همسو با حفظ تنوع زیستی ادارات در سطح شهرستان دنا، میزان هزینه مالی این فعالیت ها (آورد ملی)
- ۱۸) تهیه بانک اطلاعاتی از مطالعات انجام شده توسط ارگان های ذینفع در محدوده پایلوت طرح در استان کهگیلویه و بویراحمد
- ۱۹) تصویب روستاهای پایلوت خفر و سیور در شصت و سومین جلسه شورای برنامه ریزی و توسعه استان به عنوان روستاهای پایلوت طرح زاگرس در استان اصفهان در سال ۱۳۸۵
- ۲۰) تشکیل و برگزاری کارگروه های تخصصی کشاورزی، منابع طبیعی، آب و اکوتوریسم در استان اصفهان به صورت منظم
- ۲۱) ایجاد ارتباط موثر با سازمان های مردم نهاد در قالب:
- ۲۲) شرکت در نشست هم اندیشی سازمان های مردم نهاد زیست محیطی منطقه مرکزی کشور «استان های اصفهان، قم، قزوین، سمنان، مرکزی و زنجان» مورخ ۸۹/۳/۵ لغایت ۸۹/۳/۶
- ۲۳) همکاری با SGP و سمن های محلی در جهت آموزش اکوتوریسم به راهنمایان محلی (حدود ۳۰ نفر از ۵ روستا)
- ۲۴) تاسیس و افتتاح دفتر محلی طرح زاگرس در اداره حفاظت محیط زیست شهرستان سمیرم (مورخ ۸۹/۶/۲۸)
- ۲۵) راه اندازی خانه مشارکت سیار به منظور ارائه خدمات آموزشی به روستاییان و افتتاح آن در "روز ملی زمین پاک" در سال ۱۳۹۰

۲۶) همکاری طرح زاگرس با ادارات کل حفاظت محیط زیست استانهای اصفهان و کهگیلویه و بویراحمد در جهت پرداخت حقوق عرفی عشایر شلهی آباد

۲۷) تهیه بانک اطلاعاتی از مطالعات انجام شده توسط ارگانهای ذینفع در محدوده پایلوت طرح در استان اصفهان

۲۸) غنای بانک اطلاعاتی مصور طرح زاگرس از جلوه های تنوع زیستی منطقه زاگرس مرکزی (۸۴ قطعه عکس در سال ۱۳۸۸)

۲۹) انتخاب و تصویب محدوده پایلوت جدید پروژه در یکصد و نهمین نشست شورای برنامه ریزی و توسعهی استان اصفهان مورخ ۱۳۹۰/۵/۲۲

۳۰) غنای بانک اطلاعاتی مصور طرح زاگرس از جلوه های تنوع زیستی منطقه زاگرس مرکزی (تهیه ۳۰ قطعه عکس در سال ۱۳۹۱)

۳۱) غنای بانک اطلاعاتی رفومی طرح زاگرس (خرید نقشه های ۱:۲۵۰۰۰ از محدوده پایلوت دنا-ونک در استان اصفهان در سال ۱۳۹۱)

۳۲) غنای بانک اطلاعاتی مرکز اطلاع رسانی تنوع زیستی کوهستان (خرید ۸۲ جلد کتاب با مضامین تنوع زیستی و محیط زیست در سال ۱۳۹۱)

۳۳) تجهیز و راه اندازی مرکز اطلاع رسانی تنوع زیستی کوهستان در شهرستان سمیرم

۳۴) اخذ مصوبات کلیدی از جلسات کمیته برنامه ریزی محلی از تصویب اعتبار برای اجرای فعالیتهای پایدار در محدوده دنا-ونک

۳۵) تهیه برنامه کاری سالانه کمیته برنامه ریزی محلی طرح زاگرس در شهرستان سمیرم

❖ مطالعات

۱- جمع آوری اطلاعات میدانی اقتصادی - اجتماعی

۲- طرح مطالعات پایه روستاهای دشت رز و ده برآفتاب (دانشگاه یاسوج ۱۳۸۷)

۳- طرح تحقیقاتی پتانسیل های تنوع زیستی در سیمای حفاظتی زاگرس مرکزی در استان کهگیلویه و بویراحمد (دانشگاه یاسوج، دکتر عزیزالله جعفری کوخدان، ۱۳۸۸)

۴- اجرای بخش میدانی مطالعات اقتصادی - اجتماعی و تهیه ابزار معیشت جایگزین در ۹۳ روستا در داخل و خارج محدوده دنا غربی و تکمیل پرسشنامه های مختص مسئولین، گردشگران، جوامع محلی

۵- تاثیر فاکتورهای محیطی بر روی میزان آلودگی به قارچ توده های بلوط ایرانی دنا غربی و ارزیابی مقاومت به بیماری نهال ها (سال ۹۳)

۶- انعقاد قرارداد انجام طرح تحقیقاتی «مطالعات بوم شناختی زیستگاههای خشکی و تالابی منطقه شکار ممنوع حنا با هدف ارتقاء سطح منطقه و ثبت تالاب در کنوانسیون رامسر» با دانشگاه صنعتی اصفهان به عنوان مشاور (موضوع قرارداد شماره ۱۷۶-۳۲۴ مورخ ۸۶/۱/۱۴)

- ۷- بررسی پوروپوزال پیشنهادی «بررسی منابع آبی محدوده زاگرس مرکزی»
- ۸- تدوین گزارش "شناخت منابع تولید، پوشش گیاهی و کشاورزی شهرستان سمیرم و محدوده پایلوت طرح حفاظت از تنوع زیستی زاگرس مرکزی" با همکاری مدیریت باغبانی سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان
- ۹- انعقاد قرارداد "انجام مشاوره علمی برای شناخت گونه های شاخص فلور در محدوده پایلوت دنا-ونک" (موضوع قرارداد ۱۳۱۸۲/۹۰/ص مورخ ۹۰/۱۲/۲۸)

❖ اطلاع رسانی

- ۱) برگزاری کارگاه آغازین تدوین سند استراتژی توسعه پایدار زاگرس مرکزی در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۲۳
- ۲) برگزاری کارگاه آغازین تدوین برنامه مدیریت بهره برداری های بخشی در پایلوت ناغان – بلداجی در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۲۲
- ۳) برگزاری کارگاه دو روزه ای با عنوان "اقدام مشترک برای استقرار برنامه کشاورزی پایدار با راهبرد IPCM در پهنه زاگرس مرکزی" در شهرکرد و آورگان در تاریخ ۲۲ و ۲۳ شهریور ماه ۱۳۹۳
- ۴) برگزاری دومین کارگاه تدوین سند استراتژی توسعه پایدار زاگرس مرکزی در تاریخ ۱۳۹۳/۰۶/۲۹
- ۵) برگزاری دومین کارگاه تدوین برنامه مدیریت بهره برداری های بخشی در پایلوت ناغان – بلداجی در تاریخ ۱۳۹۳/۰۶/۳۰
- ۶) تکمیل ۳۰۰ پرسشنامه آگاهی سنجی جوامع محلی نسبت به تنوع زیستی و محیط زیست ۱۳۹۲/۰۴/۰۴
- ۷) برگزاری جشنواره دنا به منظور اهدای اعتبارنامه ثبت ذخیره گاه زیست کره دنا به همراه مسابقه عکس و نقاشی در استان کهگیلویه و بویراحمد در تاریخ ۱۳۹۰/۰۴/۱۵
- ۸) تدوین کتاب ذخیره گاه زیست کره دنا.
- ۹) انتشار و توزیع بسته های آموزشی، فصلنامه، بروشور و خبرنامه-های ویژه در روستاهای پایلوت دشت رز و ده برآفتاب
- ۱۰) برگزاری مراسم بزرگداشت روز جهانی تنوع زیستی همراه با برپایی نمایشگاه از آداب و رسوم محلی و قابلیت های زیست محیطی استان
- ۱۱) همکاری با اداره محیط زیست استان کهگیلویه و بویراحمد برای ساخت فیلم مستند تنوع زیستی
- ۱۲) انجام هماهنگی های بازدیدهای متعدد از روستاهای پایلوت دشت رز و ده برآفتاب با حضور مشاوران و ارزیابان بین المللی پروژه (آقایان بوداتوکی، مورالی، پیترهانام، کرافورد پرنیتس و...)
- ۱۳) برگزاری تور آموزشی برای کمیته برنامه ریزی محلی پایلوت دنا ی غربی برای بازدید از نمونه های مدیریتی مشارکتی پایلوت کر- کامفیروز
- ۱۴) طرح تهیه و اجرای برنامه ارتقاء آگاهی ها و تنویر افکار عمومی در خصوص ضرورت حفاظت از تنوع زیستی در سطوح استانی و محلی (دانشگاه یاسوج، دکتر اصغر میرفردی، ۱۳۸۹)
- ۱۵) برگزاری کارگاه آغازین تدوین استراتژی توسعه پایدار در دو سطح استان کهگیلویه و بویراحمد و شهرستان دنا
- ۱۶) برگزاری کارگاه دوم تدوین استراتژی توسعه پایدار در دو سطح استان کهگیلویه و بویراحمد و شهرستان دنا

- ۱۷) بازدید آموزشی متناوب از مدارس روستاهای پایلوت دناى غربى و توزیع وسایل آموزشی با رویکرد حفظ تنوع زیستى در این مدارس
- ۱۸) مشارکت در برگزاری اولین همایش ملی جنگل های بلوط در دانشگاه یاسوج
- ۱۹) اجرای جشنواره "روز جهانی تنوع زیستی" در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ در روستای پایلوت خفر و برپایی غرفه‌های ارائه تولیدات کشاورزی، گیاهان دارویی، غذاهای محلی و صنایع دستی به مدعوین و انتشار یک جلد کتاب در این زمینه
- ۲۰) اجرای جشنواره "من و طبیعت" در روستای پایلوت سیور مورخ ۸۸/۳/۱
- ۲۱) انجام هماهنگی های بازدیدهای متعدد از روستاهای پایلوت خفر و سیور با حضور مشاوران و ارزیابان بین المللی پروژه (آقایان بوداتوکی، مورالی، پیترهانام، کرافورد پرنیتس و...)
- ۲۲) خرید مجموعه کتاب‌های سبز و توزیع در مدارس روستاهای محدوده پایلوت طرح در جهت ارتقاء سطح آگاهی‌های زیست محیطی در سطح مدارس
- ۲۳) توزیع مجموعه کتاب‌های سبز در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهرستان سمیرم جهت بهره‌برداری در مرکز فوق الذکر
- ۲۴) همکاری فعال در برگزاری جشنواره عکس و نقاشی دنا
- ۲۵) برگزاری کارگاه آموزشی "آشنایی با حیات وحش ویژه محیط بانان در محل دهکده تفریحی فرهنگی چادگان" (موضوع قرارداد شماره ۹۰/۲۶۸۹/ص مورخ ۹۰/۳/۲۹)
- ۲۶) برگزاری اولین همایش ملی "بررسی تهدیدات تنوع زیستی و عوامل تخریب زاگرس مرکزی" (موضوع قرارداد ۸۹/۱۱۹۹/ص مورخ ۸۹/۱۱/۲)

❖ ظرفیت سازی

- ۱- آموزش و ترویج جمع آوری بقایای گیاهی و استفاده از آن به عنوان خوراک کارخانه کود کمپوست و خوراک دام منطقه توسط مرکز ترویج جهاد کشاورزی بخش کر
- ۲- آموزش و ترویج و حمایت از کشت شبدر با هدف استفاده از کود سبز در اراضی کشاورزی به میزان ۶۰۰ هکتار توسط مرکز ترویج جهاد کشاورزی بخش کر.
- ۳- مدیریت بقایای گیاهی در بیش از ۳۵۰۰ هکتار از ۴۰۰۰ هکتار از اراضی منطقه توسط مرکز ترویج جهاد کشاورزی بخش کامفیروز.
- ۴- ترویج آبیاری تناوبی در کشت برنج به منظور استفاده بهینه از آب توسط مرکز ترویج جهاد کشاورزی بخش کامفیروز
- ۵- برگزاری دوره آموزشی آشنایی با تنوع زیستی و چالش های پیش رو در محدوده پایلوت کر و کامفیروز برای ۵۰۰ تن از دانش آموزان منطقه در تاریخ های ۹۳/۲/۹ و ۹۳/۲/۱۰
- ۶- برگزاری کلاس های آموزش محیط بانان استان فارس به منظور آشنایی بیشتر آن ها با گونه های گیاهی و جانوری موجود و نحوه ی انجام مطالعات در مورد آن ها

- ۷- برگزاری دوره های آموزش های فنی و حرفه ای به جوامع محلی شامل: کاشت گیاهان دارویی، تابلو فرش، پرورش قارچ، زنبورداری، تهیه کمپوست و خیاطی لباس محلی برای ۴۵ زن و ۵۹ مرد روستاهای دوپلان، گل سفید، جوزستان و چاهگاه
- ۸- مشارکت سه روزه در تهیه تور مجازی از ۵۰ مکان با ارزش حفظ تنوع زیستی پایلوت در تاریخ ۲۳ تا ۲۵/۰۲/۱۳۹۲
- ۹- برگزاری کارگاه آموزشی زوال گونه های مرتعی برای قرق بانان و محیط بانان با همکاری مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی استان و سمن تسنیم در تاریخ ۱۳۹۲/۰۷/۲۷
- ۱۰- برگزاری کارگاه آموزشی بهره برداری پایدار از گیاهان دارویی برای زنان روستای معدن با همکاری مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی استان و سمن تسنیم و تولید کننده موفق گیاهان دارویی در تاریخ ۱۳۹۲/۰۹/۰۱
- ۱۱- برگزاری کارگاه دو روزه آموزشی آشنایی با رهیافت های مشارکتی در حفاظت محیط زیست و معیشت پایدار برای داوطلبان سازمان های مردم نهاد حوزه محیط زیست استان چهارمحال و بختیاری با همکاری سازمان مردم نهاد دامون در تاریخ سوم و چهارم مهرماه ۱۳۹۲
- ۱۲- برگزاری اولین تاتر میدانی محیط زیست "زاگرس را نجات دهیم" در شهر کرد. ویژه تمامی گروه های سنی ۲۲ و ۲۳/۰۳/۱۳۹۳ با همکاری موسسه تأثر آرام شهر کرد، اداره کل ارشاد و فرهنگ اسلامی، شهرداری و انجمن هنرهای نمایشی و اجرای گروه های منتخب در پایلوت های طرح
- ۱۳- برگزاری تور آموزشی بازدید از نمونه موفق طرح تحقیقاتی گیاهان دارویی و بومی منطقه دزک برای ۳۵ تن از زنان تحت آموزش فنی و حرفه ای گیاهان دارویی منطقه دوپلان و گل سفید با همکاری انجمن دامون و مجری طرح (آقای صفری) در تاریخ ۱۳۹۳/۰۲/۱۷
- ۱۴- برگزاری اولین کارگاه آموزشی اصول آبروی پروری پایدار در روستای جوزستان از پایلوت بلداجی - ناغان با همکاری انجمن دامون در تاریخ ۱۳۹۳/۰۳/۲۹
- ۱۵- برگزاری کلاس های آموزش محیط بانان با همکاری زیست اندیشان کاسپین، و .....، ب
- ۱۶- برگزاری کارگاه آموزش همسوسازی تنوع زیستی و مفاهیم اکولوژی سیمای سرزمین برای اعضای کمیته های برنامه ریزی محلی در تاریخ ۷ و ۸/۰۴/۱۳۹۲،
- ۱۷- برگزاری کارگاه آموزشی و برنامه پاکسازی چشمه سبک برای ۳۴ دانش آموز دختر پایه هفتم و نهم مدرسه حجاب روستای سبک به مناسبت هفته زمین پاک در تاریخ ۱۳۹۳/۰۲/۰۷ و با همکاری سمن نوای آب و محیط زاگرس،
- ۱۸- آموزش حضوری ویژه اسفند ماه دانش آموزان دبیرستان پسرانه شهید سهرابی نژاد روستای حیدر آباد ۱۳۹۲/۱۲/۲۰ با همکاری اداره محیط زیست و آموزش و پرورش شهرستان کیار،
- ۱۹- برگزاری کارگاه TOT برای معلمان و آموزشگران شهرستان کیار در تاریخ ۱۳۹۳/۰۳/۲۲،
- ۲۰- همکاری با اداره منابع طبیعی چهارمحال و بختیاری در اجرای طرح هر مدرسه یک نهالستان و ترویج کاشت نهال بلوط (جمعا برای تعداد ۲۹۱ دانش آموز در شش روستای منطقه مدیریتی ناغان و بلداجی)،

- ۲۱- حمایت فنی و پشتیبانی برگزاری دومین همایش ملی بحران آب و محیط زیست با همکاری دانشگاه شهرکرد و سمن نوای آب و محیط زاگرس شهریور ماه ۹۳ و ....
- ۲۲- بررسی، مطالعه و ارائه راهکارهای حفاظت از تنوع زیستی روستاهای پایلوت (دشت رز و ده یرآفتاب) با مشارکت فعال روستائیان، دستگاههای دولتی ذیربط و تشکل های مردم نهاد (دانشگاه یاسوج، دکتر طهماسب آسمانه، ۱۳۹۰)
- ۲۳- اجرای کارگاه های ظرفیت سازی ویژه معلمان (محیط زیست و دولت سبز) و دانش آموزان (آشنایی با تنوع زیستی دنای غربی و تهدیدات آن) محدوده پایلوت دنا غربی در سال های ۱۳۹۲- ۱۳۹۳
- ۲۴- برگزاری کارگاه کشاورزی پایدار با راهبرد IPCM در دو سطح استان کهگیلویه و بویراحمد و شهرستان دنا
- ۲۵- برگزاری تئاتر میدانی با موضوع زاگرس را نجات دهیم در روستاهای پایلوت
- ۲۶- برگزاری مراسم روز درختکاری در روستای دشت رز در استان کهگیلویه و بویراحمد با حضور مقامات استانی و کشوری در تاریخ ۸۷/۱۲/۲۰
- ۲۷- همایش آموزشی حفاظت از تنوع زیستی در فرمانداری شهر یاسوج در تاریخ ۱۳۸۸/۹/۱
- ۲۸- طرح اجرایی (توانمندسازی جوامع محلی برای ایجاد و توسعه گردشگری پایدار از طریق معیشت های جایگزین سازگار با محیط زیست در منطقه دنای غربی استان کهگیلویه و بویراحمد، ۱۳۹۳) شماره قرارداد ۱۲۵-۹۳/پ
- ۲۹- برگزاری کارگاه های آموزشی- توجیهی به منظور معرفی و تبیین اهداف طرح زاگرس برای جوامع محلی روستاهای خفر و سیور (گروه های مختلف سنی و جنسی)
- ۳۰- برگزاری کارگاه «فاز اجرایی طرح حفاظت از تنوع زیستی زاگرس مرکزی» در روستاهای خفر و سیور مورخ ۸۶/۳/۳۰
- ۳۱- انتشار و توزیع بسته های آموزشی، فصلنامه، بروشور و خبرنامه های ویژه در روستاهای پایلوت خفر و سیور
- ۳۲- برگزاری دوره آموزشی- توجیهی "مدیریت پسماند" برای دهیاران و اعضای شوراهای اسلامی کلیه روستاهای شهرستان سمیرم و کارشناسان ارگان های ذینفع طرح زاگرس در شهرستان سمیرم (موضوع قرارداد ۳۱۹۸-۱۷۶ مورخ ۸۹/۲/۱۴ اداره کل حفاظت محیط زیست استان اصفهان منعقد با سازمان بازیافت و تبدیل مواد زائد شهرداری اصفهان)
- ۳۳- برگزاری تور آموزشی برای جوامع محلی مستقر در روستای پایلوت سیور از پروژه های موفق اجرا شده (پروژه ایجاد باغات دیم با مشارکت روستائیان در استان فارس مورخ ۸۹/۴/۹ لغایت ۸۹/۴/۱۲)
- ۳۴- برگزاری دوره آموزشی مدرسه در مزرعه IPM/FFS برای محصول سیب درختی باغات روستای پایلوت سیور با همکاری مدیریت ترویج و آموزش سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان (موضوع قرارداد شماره ۶۷۵۴-۱۷۶ مورخ ۸۹/۳/۲۳)
- ۳۵- برگزاری کارگاه "مدیریت و برنامه ریزی مشارکتی در محدوده مدیریت تنوع زیستی دنا- ونک" مورخ ۹۰/۶/۱۹ در محل فرمانداری شهرستان سمیرم
- ۳۶- تهیه فیلم مستند تنوع زیستی در محدوده پایلوت پروژه زاگرس (موضوع قرارداد ۱۱۷۷۱/۹۰/۱۱/۳۰ مورخ ۹۰/۱۱/۳۰)
- ۳۷- برگزاری کارگاه آغازین تدوین استراتژی توسعه پایدار در دو سطح استان اصفهان و شهرستان سمیرم
- ۳۸- برگزاری کارگاه کشاورزی پایدار با راهبرد IPCM در دو سطح استان اصفهان و شهرستان سمیرم

- ۳۹- اجرای کارگاه مشورتی- ظرفیت سازی اولویت بندی تهدیدات تنوع زیستی در سال های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲
- ۴۰- اجرای کارگاه های ظرفیت سازی ویژه معلمان و دانش آموزان محدوده پایلوت دنا-ونک در سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳

♦ برنامه ریزی مدیریتی

- ۱) انجام مطالعات اولیه جهت ایجاد شبکه فاضلاب خانینم
- ۲) بررسی سناریوهای مطرح شده جهت حل معضل آبروی پروری ناپایدار در بستر رودخانه کارون ۱/۳۰/۱۳۹۳ با همکاری انجمن دامون و نمایندگان دستگاههای اجرایی مرتبط
- ۳) دسته بندی و اولویت بندی تهدیدات پایلوت در شهرستان کیار با همکاری اعضای کمیته برنامه ریزی محلی بخش ناغان در تاریخ ۱۳۹۲/۰۶/۲۶ و دسته بندی و اولویت بندی تهدیدات پایلوت در شهرستان بروجن با همکاری اعضای کمیته برنامه ریزی محلی بخش بلداجی و سازمان های مردم نهاد تسنیم و در تاریخ ۱۳۹۲/۰۷/۰۱
- ۴) حمایت و کمک به پایداری قرق خودجوش بهاره سبزکوه، تهیه پیش نویس چارچوب قانونی و تسهیلگری ایجاد تشکل مرتعداران سبزکوه با کمک ادارات کل منابع طبیعی، محیط زیست و سازمان مردم نهاد دامون
- ۵) طرح بررسی و مطالعه راهکارهای تقویت و توسعه مناطق حفاظت شده تحت پوشش پروژه حفاظت از تنوع زیستی زاگرس مرکزی (دانشگاه یاسوج، دکتر اصغر میرفردی، ۱۳۸۸)
- ۶) انعقاد قرارداد "مطالعات تفصیلی- اجرایی آبخیزداری حوضه خفر و سیور در شهرستان سمیرم" با شرکت پردیساب زاینده رود
- ۷) انعقاد قرارداد اجرای برنامه "آموزش و تنویر افکار عمومی در روستاهای سیور، خفر، چال قفا و شهر ونک" با انجمن یوز ایران (موضوع قرارداد شماره ۱۵۳۲-۱۷۶ مورخ ۸۸/۱/۲۹)
- ۸) ارائه پیشنهاد تهیه و تصویب "مطالعات طرح تفصیلی معابر روستای سیور" و تهیه و اجرای طرح توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان
- ۹) انجام مطالعات میدانی سنجش دانش، بینش و آگاهی جوامع محلی از مقوله تنوع زیستی در روستاهاس مستقر در محدوده دنا-ونک
- ۱۰) اجرای بخش میدانی مطالعات اقتصادی- اجتماعی و تهیه ابزار معیشت جایگزین در ۳۷ روستا در داخل و خارج محدوده دنا-ونک و تکمیل ۴۲۰ عدد پرسشنامه مختص مسئولین، گردشگران، جوامع محلی

♦ اجرا

- ۱- اجرای طرح کشاورزی پایدار با همکاری شرکت زرینکاران بهشت در بخش کامفیروز و شرکت وحدت کر در بخش کر
- ۲- اجرای طرح بهسازی زیست سازه ای رودخانه کر توسط امور آب استان
- ۳- افتتاح کارخانه کود کمپوست غنی شده با تولید روزانه ۵۰ تن در روستای خانینم در بخش کر جهت جایگزین کردن کودهای طبیعی بجای کودهای شیمیایی با حمایت مرکز ترویج جهاد کشاورزی بخش کر

- ۴- ایجاد سایت تحقیقاتی کاشت گیاهان دارویی در مساحت ۳۰۰ متر مکعب و کاشت ۱۲ گونه گیاه دارویی جهت دسترسی به گیاهانی که متناسب با آب و هوا و خاک منطقه و ارزش تجاری با هدف تغییر الگوی کشت و ایجاد معیشت جایگزین و کاهش مصرف سم و کود شیمیایی توسط مرکز ترویج جهاد کشاورزی بخش کر
- ۵- اهدا و نصب ۲۵ عدد آبگرمکن خورشیدی جهت تغییر الگوی سوخت در حوزه ی صیانت از جنگل های زاگرس منطقه توسط منابع طبیعی و آبخیزداری منطقه کامفیروز
- ۶- حصارکشی ۵۰۰ هکتار از اراضی جنگلی بین روستاهای اله مراد خانی تا ده دامچه به طول ۵ کیلومتر جهت حفاظت و قرق توسط منابع طبیعی و آبخیزداری منطقه کامفیروز (کمیته مشارکت محلی)
- ۷- جنگل کاری در حوزه آب ماهی به میزان ۵۰ هکتار توسط منابع طبیعی و آبخیزداری منطقه کامفیروز (کمیته مشارکت محلی)
- ۸- حفاظت و قرق ۳۸۰۰ هکتار از اراضی جنگلی در تنگ شول توسط منابع طبیعی و آبخیزداری منطقه کامفیروز (کمیته مشارکت محلی)
- ۹- تبدیل ۱۵۰ هکتار از اراضی دیم کاری کم بازده و در شیب منطقه به طرح جامع بادام کاری دیم توسط منابع طبیعی و آبخیزداری منطقه کامفیروز (کمیته مشارکت محلی).
- ۱۰- ۵۰ هکتار کشت گیاهان دارویی توسط منابع طبیعی و آبخیزداری منطقه کامفیروز (کمیته مشارکت محلی)
- ۱۱- جمع آوری پسماندهای خانگی روستاهای بخش و دفن آن ها توسط شرکت تعاونی دهیارهای کامفیروز.
- ۱۲- اجرای بهسازی و پوشش انهار در دو روستای منگان و خواجه ای توسط جهاد کشاورزی شهرستان مرودشت
- ۱۳- اجرای طرح اکوتوریسم و گردشگری پایدار در روستای منگان توسط انجمن حیات ایران
- ۱۴- سامان دهی عشایر شهرستان دنا با مشارکت طرح زاگرس سازمان محیط زیست و امور عشایر
- ۱۵- گاز رسانی به ۹۵٪ از روستاهای شهرستان دنا که در حوزه پایلوت هستند با مشارکت اداره گاز و تسهیل گری طرح زاگرس
- ۱۶- برگزاری "فاز اجرایی پروژه بین المللی حفاظت از تنوع زیستی" مورخ ۱۳۸۶/۴/۲
- ۱۷- تسهیل گری پروژه در ممانعت از اجرای طرح های شهرک صنعتی پاتاوه و سی سخت که تهدید ی برای تنوع زیستی منطقه بود
- ۱۸- طرح تشکیل کمیته مدیریت منابع طبیعی در روستاهای اقتصادی علاقمند به سرمایه گذاری همسو با حفظ تنوع زیستی
- ۱۹- انجام جانمایی و تعیین محل مناسب برای جمع آوری و دفع اصولی زباله های بخش مرکزی و پاتاوه شهرستان دنا
- ۲۰- جمع آوری ۱۷ کارخانه های سنگ شکن در دنا ی غربی و سامان دهی رودخانه بشار به طول ۳۵ کیلومتر در پایلوت دنا ی غربی با مشارکت پروژه زاگرس، استانداری، سازمان محیط زیست، امور آب منطقه ای و سازمان صنایع و معادن و مسئولین قضایی
- ۲۱- سامان دهی عشایر شهرستان دنا با مشارکت طرح زاگرس سازمان محیط زیست و امور عشایر

۲۲- همکاری در ایجاد فضای سبز در معبر ورودی روستای پایلوت سیور از طریق کاشت ۲۰۰۰ اصله درخت به مناسبت روز درختکاری در هفته بزرگداشت منابع طبیعی با همکاری اداره کل منابع طبیعی استان اصفهان و مشارکت روستاییان

مورخ ۸۷/۱۲/۱۸

۲۳- انجام جانمایی و تعیین محل مناسب برای جمع‌آوری و دفع اصولی زباله‌های روستای پایلوت سیور و روستاهای همجوار

۲۴- ارائه پیشنهاد منطقه حفاظت شده دنا به عنوان ذخیره‌گاه زیست کره و تصویب آن از جانب آقای هان (نماینده و مدیر

منطقه ای یونسکو در ایران) و سرکار خانم گزانی (رئیس اداره علوم کمیسیون ملی یونسکو در ایران)

۲۵- اجرای طرح کشاورزی پایدار در منطقه دنا-ونک در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳

۲۶- اجرای طرح حفظ و احیای گونه‌های مرتعی در منطقه دنا-ونک در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳

❖ پایش و ارزیابی

- ۱) پایش مزرعه‌های پرورش ماهی در محدوده پایلوت دنا غربی در سال ۱۳۹۳
- ۲) پی‌گیری گازرسانی به روستاهای سیور و علی‌آباد با همکاری شرکت گاز استان اصفهان
- ۳) پیگیری طرح تجمیع دامداری‌ها در چند روستا به خصوص روستاهای پالنگری، بکیان، خانیمین و حاجی آباد به گونه‌ای که با ایجاد چند واحد مجتمع دامداری از آلودگی و تخریب محیط زیست جلوگیری به عمل آید.
- ۴) انعقاد قرارداد «جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات روستاهای پایلوت خفر و سیور» با پژوهشکده علوم محیطی دانشگاه شهید بهشتی به عنوان مشاور و نظارت بر تهیه «مطالعات پایه روستاهای پایلوت خفر و سیور»
- ۵) نظارت بر انجام مطالعات «معرفی سیمای سرزمین روستای سیور با استفاده از سنجش از دور»
- ۶) انعقاد قرارداد «تهیه فیلم مستند چهار فصل در روستاهای پایلوت خفر و سیور» با موسسه فرهنگی هنری آفاق هفت هنر مهر (موضوع قرارداد شماره ۳۳۰-۸۷ پ ز م مورخ ۸۷/۶/۱۰) و نظارت بر تهیه فیلم فوق‌الذکر

نتایج و درس‌های آموخته در پایلوت‌های زاگرس مرکزی

به منظور امکان‌پذیری تعمیم پروژه در سطح کوهستان زاگرس، دارایی‌های فکری حاصل از پروژه در مراکز استانی و ملی نگهداری گردید و پس از تجزیه و تحلیل مهارت‌های مورد نیاز و در نظر گرفتن سئوالات مطروحه زیر پیشنهادات کاربردی توسط دست‌اندرکاران پروژه استخراج و معرفی گردید.

- چه وظیفه‌ای درست انجام شده است؟
- کدام اقدام را اشتباه انجام داده ایم؟
- چه توصیه‌هایی برای آینده می‌توان ارائه نمود؟
- اطلاعات حاصله چگونه، چه وقت و برای کدام یک از ذینفعان پروژه باید ارسال گردند؟

ارزیابی برنامه توسط نمایندگان استانی و مناطق طی دو جدول مستقل که حاوی اطلاعات ذیقیمتی است تکمیل و در دفتر مرکزی پروژه زاگرس به شرح زیر جمع بندی و ارائه گردیده است:

جدول ۱- ارزیابی برنامه پایلوت		
موضوعات اصلی	سوالات	پاسخ ها و نقطه نظرات
مرز و محدوده کوهستان زاگرس مرکزی	مرزهای کوهستان زاگرس مرکزی کجاست؟	محدوده کوهستان زاگرس مرکزی تقریباً تمامی استان چهارمحال و بختیاری، مناطق وسیعی از استان کهگیلویه و بویراحمد، قسمت اعظم اقلید و مرودشت در استان فارس و سمیرم در استان اصفهان را در بر می گیرد
	چگونه و بر چه اساسی این مرزها تعریف و تنظیم شده است؟	حوضه های آبخیز واقع در محدوده کوهستان زاگرس مرکزی و و در نظر گرفتن ویژگی های اقتصادی و اجتماعی، بهره برداری از منابع
	این روش چه نقاط قوت و ضعفی دارد؟	از لحاظ جغرافیایی زاگرس مرکزی است و لی از لحاظ پوشش گیاهی شاید تمامی نمونه های پوشش گیاهی رادر بر نگیرد و ممکن است در یک حوزه آبریز مشخص واقع نگردد.
	اهم آموخته ها، دلایل و پیشنهادات برای بازنگری مرز تعیین شده، چیست؟	ضروری است با توجه به حوضه ها و زیرحوضه های آبخیز در تدقیق مرز آن بازنگری صورت گیرد تا مدیریت جامع حوضه آبخیز بتواند در آن انجام شود.

<p>بر اساس معیارهای اکولوژیک (نمونه ای از سیمای منطقه ، دارای تنوع ژنتیکی و گونه ای ، نمایان بودن تهدیدات تنوع زیستی و شمول زیستگاه گونه های اندمیک با ارزش و در معرض تهدید و غیره) و معیارهای مدیریتی (ترجیحا در محدوده یک بخش ، تنوع قومی و فرهنگی، دارای سکونتگاه های انسانی ، دارای مناطق تحت حفاظت و همچنین آزاد)</p>	<p>چگونه مناطق مدیریت پایلوتی تعریف و انتخاب شده، و چگونه مرزهای آن تعریف شده است؟</p>	
<p>انتخاب روستا نمونه ی خوبی از تنوع اکوسیستمی (جنگل، مرتع، کوهستان، رودخانه، سکونتگاه های انسانی و غیره) نبود. به مدت ۵ سال برنامه های اجرایی در روستاها به اجرا گذاشته شد ولی شاهد عدم تحقق اهداف پیش بینی شده این طرح بودیم.</p>	<p>نقاط ضعف یا کاستی هایی که در انتخاب و معرفی روستاهای پایلوت طرح در سال ۲۰۰۶ وجود داشته، چه بوده است؟</p>	
<p>پس از ارزیابی میان دوره ای و بسط محدوده پایلوت از سطح روستای به محدوده زیرحوزه مشرف به یک شهرستان، دستگاههای اجرایی و در راس آنها فرمانداری مدیریت مشارکتی که نمود بارز آن کمیته برنامه ریزی محلی هست را تجربه کردند و با این شیوه مدیریت توانستند درصد بالایی از فعالیت های پروژه از جمله همسوسازی تنوع زیستی در فعالیت ها و طرح های و همچنین استفاده پایدار از منابع تنوع زیستی را محقق سازند</p>	<p>با تغییر این رویکرد چه موارد پیشرفت یا بهبودی در روند فعالیت های پروژه پس از ارزیابی میان دوره ای که در سال ۲۰۱۱ انجام شد، مشاهده شده است؟</p>	<p>مرز و محدوده مناطق پایلوت مدیریتی</p>
<p>چندان مناسب نیست زیرا اگر در محدوده بیش از یک شهرستان قرار گیرد به لحاظ تقسیمات سیاسی روند پیشرفت فعالیت های مدیریت مشارکتی را کند و گاه (به دلیل عدم ظرفیت سازی مناسب) متوقف می نماید و به دلیل عدم تمرکز فعالیتها در قالب مدیریت سیاسی واحد و زمان بر بودن آنها، بازده کار با توجه به هدف تعریف شده برای پروژه پایین است.</p>	<p>آیا مناطق مدیریتی (پایلوت) به اندازه کافی مناسب هستند تا بتوان از این مدل به عنوان مناطق مدیریت دائمی برای سیستم بلند مدت مدیریت کوهستان زاگرس مرکزی استفاده نمود؟</p>	
<p>تغییرات مدیران در سطح منطقه ایجاد دوبار کاری می کند. از جمله تغییر بخش داران منطقه لزوم ظرفیت سازی و توجیه مجدد را ایجاب می کند .</p>	<p>آیا درسها و آموخته هایی از روستاهای پایلوت و مناطق مدیریتی وجود دارد که بتوان از آنها بعنوان پیشنهاداتی در بهبود طراحی سیستم مدیریت کوهستان زاگرس استفاده نمود؟</p>	
<p>عدم حضور اعضای ثابت در جلسات کمیته برنامه ریزی محلی</p>		
<p>زیر حوزه های آبخیز در سطح شهرستان و حوضه های آبخیز در سطح استان ها که در حال حاضر هم رعایت می شود.</p>	<p>بهترین مقیاس (اندازه)، طبیعت، مرز و نام پیشنهادی، برای مناطق مدیریتی حفاظت و توسعه پایدار کوهستان زاگرس مرکزی در آینده، چیست؟</p>	

<p>بله</p>	<p>آیا سراسر کوهستان زاگرس مرکزی می بایست بصورت مناطق مدیریتی معینی مشخص شده و در قالب برنامه بلند مدت حفاظت و توسعه پایدار کوهستان زاگرس مرکزی قرار گیرد؟</p>	
<p>با توجه به اینکه در اجرای طرح زاگرس اعتقاد به اعمال مدیریت منطبق بر مرزهای حوزه‌ای و (نه منطبق بر مرزهای سیاسی) وجود دارد بنابراین چنانچه بخشی از یکی از مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان در یک محدوده پایلوت مدیریتی قرار دارد و مقوله حفاظت آن توسط محیط زیست یک استان و بخش دیگر در یک محدوده پایلوت مدیریتی دیگر قرار دارد و مقوله حفاظت آن توسط محیط زیست استان همجوار مدیریت می شود در تمام جلسات تصمیم گیری برای تعریف فعالیت های پایدار و مرتبط با حفظ محیط زیست و تنوع زیستی، ابلاغ، تصویب و تخصیص اعتبارات و ... از جمله در جلسات کارگروه آمایش و توسعه پایدار در سطح استان و جلسات کمیته برنامه ریزی محلی در سطح شهرستان باید نمایندگان کلیدی هردو استان حضور داشته باشند.</p>	<p>آیا مکان، سایت و یا منابعی خاصی را می توان معرفی نمود که نباید در محدوده مناطق مدیریتی کوهستان زاگرس مرکزی قرار گیرد؟</p>	<p>برنامه تعمیم</p>
<p>حوزه های مشترک در دو شهرستان را می توان به صورت جامع و فرابخشی و بعنوان یک واحد حفاظت مدیریت نمود.</p>	<p>با توجه به سوال قبل، در صورتی که نیاز به حذف مکان/سایت/ یا منابع خاصی را پیشنهاد می دهید، آیا می توان منطقه مدیریتی مرتبط با آنرا بصورت جامع، فرابخشی، و بعنوان یک واحد حفاظت و توسعه پایدار، مدیریت نمود؟</p>	
<p>در فاز نخست اجرای طرح زاگرس در سطح استان "کارگروه استانی طرح زاگرس" ایجاد شده است. و همچنین در سطح ادارات ذیربط کارگروههای مربوطه را داشتیم که با تشکیل کمیته برنامه ریزی محلی در فاز دوم نقش این کارگروه ها کم رنگ شد و عملا راکد شدند. اما خوشبختانه کمیته برنامه ریزی محلی عملکرد قابل قبولی داشته است.</p>	<p>چه ترتیبات نهادی در سطح استان ایجاد و آزمون شده است؟</p>	
<p>مشارکت در کارگاه های مرتبط و ارائه آمار و اطلاعات مورد نیاز موفقیت آمیز بود اما با تغییر مدیریت برخی همکاریها راکد شد.</p>	<p>چه بهبودی در فعالیت و همکاری دبیرخانه شورای برنامه ریزی استان، اداره کل حفاظت محیط زیست استان و دیگر ارگانهای دولتی مشاهده شده است؟</p>	

<p>به منظور تدوین برنامه کاری کمیته های برنامه ریزی محلی، لیستی از کلیه فعالیتهای مرتبط با حفظ تنوع زیستی و محیط زیست ارگان های مختلف به همراه بودجه مورد نیاز آنها در سال ۱۳۹۳ تهیه و به تصویب کمیته اجرایی شهرستان رسید تا از طریق مدیر کل حفاظت محیط زیست در کارگروه تخصصی آمایش مطرح و نهایتاً به تصویب شورای برنامه ریزی استان جهت تخصیص بودجه برسد. لیکن محقق نشد.</p>	<p>چه مکانیسم یا فرایندی در برنامه ریزی، بودجه ریزی و مدیریت فعالیت های مرتبط با برنامه حفاظت و توسعه پایدار کوهستان زاگرس مورد استفاده قرار گرفته است؟</p>	
<p>طرح کسب و کار تنوع زیستی در کمیته برنامه ریزی محلی شهرستان مرودشت به طور ناقص معرفی و به تصویب کمیته اجرایی شهرستان رسید اما هنوز محل کسب اعتبار آن مشخص نمی باشد</p>	<p>چه نقاط قوت و ضعفی را در هر یک از وجوه مذکور در سوال قبل مشاهده نموده اید که می توان بدان اشاره کرد؟</p>	<p>ترتیبات نهادی در سطح استان</p>
<p>نقاط قوت :</p>		
<p>استفاده از ظرفیت کمیته برنامه ریزی شهرستان و کمیته محلی و سمن ها و لزوم تخصیص بودجه به ارگان های ذینفع در منطقه</p>		
<p>نقاط ضعف:</p>		
<p>فقدان پشتوانه قانونی برای ساختار سیستم و عدم تصویب قانونی بودجه برای همسوسازی</p>		
<p>فقدان ردیف بودجه مشخص برای طرح کسب و کار تنوع زیستی</p>		
<p>تا قبل از نهادینه شدن این سیستم در نظام بودجه ریزی و فرایند برنامه ریزی کشور، عدم وجود اعتبار موقت شارژ اولیه و کمک به مسئولین محلی در راه اندازی و کمک به این سیستم.</p>		
<p>اصلاح و بازنگری قوانین سازمان حفاظت محیط زیست در مقولات حفاظت، خرید حقوق عرفی دامداران در بخش های امن مناطق حفاظت شده در سطح ملی</p>		
<p>تصویب محدوده مدیریتی کوهستان زاگرس در سطح ملی از طریق ساختارهای موجود (شورای عالی محیط زیست و یا کارگروه کشاورزی، آب و محیط زیست مجلس شورای اسلامی)</p>	<p>چه درسهای آموخته ای را می توانید جهت استفاده در طراحی ترتیبات نهادی/ساختارهای سازمانی سیستم کامل مدیریت کوهستان زاگرس مرکزی، ارائه کنید؟</p>	
<p>تعریف مکانیسم بودجه ریزی برای محدوده مدیریتی کوهستان زاگرس در سطح ملی از طریق مراجع ذیصلاح موجود موجود (شورای عالی محیط زیست و یا کارگروه کشاورزی، آب و محیط زیست مجلس شورای اسلامی)</p>		

<p>تقویت نقش دبیرخانه ای اداره کل حفاظت محیط زیست استان در کارگروه آمایش و توسعه پایدار استانداری</p>		
<p>تصویب کمیته برنامه ریزی محلی به عنوان کارگروه تخصصی زیرمجموعه کمیته برنامه ریزی شهرستان مشابه ساختار موجود در استان (کارگروه آمایش و توسعه پایدار به عنوان زیرمجموعه شورای برنامه ریزی استان)</p>		
<p>حضور ذینفعان کلیدی استان ها و یا شهرستانهای مشترک در یک حوضه آبخیز در جلسات مشترک کمیته برنامه ریزی محلی</p>		
<p>کمیته اجرایی شهرستان به ریاست فرماندار و دبیری رییس محیط زیست شهرستان و نمایندگان دستگاههای اجرایی به عنوان اعضاء و کمیته محلی نیز به ریاست فرماندار و برخی مواقع بخشدار، دبیری نماینده محیط زیست و نمایندگان سایر دستگاه های دولتی در سطح بخشداری</p>	<p>چه ترتیبات نهادی در سطح شهرستان/ بخش/ محلی / و روستا، ایجاد و آزمون شده است؟</p>	
<p>ساختار دولتی مدیریت محلی متشکل از فرمانداری، محیط زیست، امور آب، منابع طبیعی، کشاورزی، عشایری، آموزش و پرورش، راه و شهرسازی، معادن و دعوت از برخی ادارات حسب مورد. ضمن اداره محیط زیست دبیر جلسات است.</p>	<p>ساختار دولتی مدیریت محلی (در مورد هر کدام از این چهار منطقه مدیریتی پایلوتی) چیست؟</p>	
<p>ظرفیت های موجود:</p>		
<p>در سطح منطقه مدیریتی پایلوت و شهرستان درک و سطح آگاهی نسبتا خوبی از لزوم حفظ منابع تنوع زیستی وجود دارد.</p>		
<p>ظرفیت های مورد نیاز هر یک از سازمان ها و ذینفعان اصلی:</p>	<p>در هر استان و منطقه پایلوت مدیریتی طرح و شهرستان، ظرفیت های موجود و نیز ظرفیت های مورد نیاز هر</p>	
<p>- ظرفیت سازی اعتماد به کمیته برنامه ریزی محلی به عنوان ابزاری برای مدیریت مشارکتی مسائل بایستی صورت گیرد. (شاید بتوان با تقویت و کمک به قدرت اجرایی و مالی کمیته در سطح ملی به این موضوع کمک کرد)</p>	<p>یک از سازمان ها و ذینفعان اصلی چیست؟</p>	
<p>- نیاز به بکارگیری و تقویت نیروی انسانی متخصص. عدم تناسب حجم کار با نیروی انسانی موجود در سطح شهرستان (حجم زیادی از کارهای یک ارگان نهایتا به دو یا سه نفر در سطح شهرستان واگذار شده است که این موضوع باعث ناکارآمدی فرد و پایین آمدن بازده کاری می شود)</p>		

<p>- اطلاع رسانی سیستماتیک فعالیت های دستگاهی از استان به شهرستان ها (نماینده شهرستانی هر دستگاهی بعضا از اطلاعات موجود در سطح استان بیخبر است)</p>		<p>ترتیبات نهادی در سطح محلی</p>
<p>- اطلاع رسانی و نظرخواهی از کلیه ارگانهای ذینفع در مورد فعالیت های دستگاهی مختلف در مرحله امکان سنجی و مطالعات (نه اجرا)</p>		
<p>- نیاز به ظرفیت سازی و ایجاد دید و باور کلی نگر نسبت به زاگرس و اهمیت آن (ذینفعان اصلی آنقدر در کارهای دستگاهی خود غرق شده اند که مشکلات کلی و بحران های زاگرس و کل سیستم زاگرس را نمی بینند و به قول معروف مشکلی که در همه جا وجود دارد پاس کاری می شود)</p>		
<p>- نیاز به تهیه تجهیزات و امکانات مورد نیاز ارگانها در سطح شهرستان</p>		
<p>کمیته های برنامه ریزی محلی اگر چه توانسته به عنوان یک تمرین عملی مناسب و موثر برای اعمال مدیریت مشارکتی و همسوسازی توسط دستگاه های اجرایی شهرستان به اجرا در آید لیکن چون این کمیته به موازات یک ساختار دولتی موجود تحت عنوان "کمیته برنامه ریزی شهرستان" و تقریباً برخوردار از شرح وظایف و دستور کار مشابه فعالیت می کند لذا به نظر می رسد مناسب تر باشد به جای برگزاری جلسات مکرر این کمیته در سطح شهرستان که به طور قطع با اتمام طرح زاگرس نیز منحل خواهد شد، قبل از اتمام طرح زاگرس شرح وظایف این کمیته در شرح وظایف ساختار موجود دولتی این کمیته یعنی کمیته برنامه ریزی شهرستان ادغام و درون کمیته برنامه ریزی شهرستان کارگروهی مشابه با کارگروه آمایش توسعه پایدار استانداری با دستور کار بررسی و تعریف فعالیت های پایدار برای محدوده پایلوت و یا کل شهرستان تشکیل شود که در اینصورت با وجود و یا عدم وجود طرح زاگرس به فعالیت خود ادامه خواهد داد.</p>	<p>بر اساس برنامه پایلوت در ترتیبات نهادی چه مواردی را نیاز است که بهبود ببخشیم؟</p>	
<p>نقاط قوت:</p>	<p>نقاط قوت و ضعف ترتیبات نهادی در مناطق پایلوت - کمیته های برنامه ریزی محلی (شامل ترکیب اعضا، مدیریت و راهبری کمیته، مشارکت عمومی، نشست ها و فرایند تصمیم گیری، برنامه ریزی، بودجه ریزی، هماهنگی و مراحل اجرایی)، چیست؟</p>	
<p>ساختار ایجاد شده در مناطق پایلوت (تشکیل کمیته های برنامه ریزی) در راستای برنامه ریزی غیر متمرکز (پایین به بالا) بسیار راهگشاست</p>		
<p>ترکیب اعضا با شرط تقویت نظرات مردمی در تصمیم گیری ها و تعیین دبیر کمیته با تأمل بیشتر بر شرح وظایف مناسب می باشد.</p>		
<p>نقاط ضعف:</p>		

<p>مشارکت عمومی ضعیف است شاید دلیل آن عدم وجود دید کلی نگر به زاگرس و اهمیت واقعی آن و اهداف متناقض دستگاهی باشد و نیازمند پشتوانه قانونی قویتری است.</p>		
<p>مشارکت غیرفعالانه و بعضا اجباری دستگاهها، برگزاری نشست ها و فرایند تصمیم گیری، برنامه ریزی، بودجه ریزی، هماهنگی و مراحل اجرایی را تحت تأثیر قرار داده و آن را کند یا متوقف نموده است و شاید برای ایجاد تغییر نیازمند نگاه حاکمیتی و برنامه ریزی بالا به پایین باشد</p>		
<p>انتخاب رییس محیط زیست شهرستان به سمت دبیری کمیته با نگاه مدیریت مشارکتی پایلوت در تضاد است و مناسب نیست</p>		
<p>بر اساس مصوبه شورای برنامه ریزی استان فعالیت می کنند.</p>	<p>کمیته های برنامه ریزی محلی در سطوح پایلوت، بر اساس چه چارچوب سیاسی-حقوقی (سیاست ها و برنامه های شهرستان/ بخش های ذینفع)، فعالیت میکنند؟</p>	
<p>ضعیف است چون چارچوب مشخص، مسئول تهیه و ناظر تأییدی برای آن تعریف نشده است</p>	<p>میزان تبادل اطلاعات و نتایج، پایش و گزارش دهی، در چه سطحی قرار دارد؟</p>	
<p>تقویت و کمک به قدرت اجرایی و مالی کمیته های برنامه ریزی محلی در سطح ملی</p>		
<p>بهبود ارتباط موثر با ترتیبات نهادی در سطح ملی و استانی در هر پایلوت</p>		
<p>ایجاد سیستمی برای تبادل اطلاعات و نتایج، پایش و گزارش دهی فعالیت های کمیته و نظارت بر این فرایند</p>		
<p>ایجاد دفتر و دبیرخانه کمیته برنامه ریزی محلی و حذف سمت دبیری کمیته</p>		
<p>ظرفیت سازی اعتماد به کمیته برنامه ریزی محلی و مدیریت مشارکتی</p>		
<p>عدم تناسب حجم کار با نیروی انسانی موجود در سطح شهرستان (حجم زیادی از کارهای یک ارگان نهایتا به دو یا سه نفر در سطح شهرستان واگذار شده است که این موضوع باعث ناکارآمدی عضو در کمیته و پایین آمدن بازده کاری می شود)</p>	<p>چه درس های آموخته ای را برای بهبود هر یک از این مناطق مدیریتی، پیشنهاد می دهید؟</p>	

	ایجاد شرایط برای احراز سمت عضویت در کمیته های برنامه ریزی محلی (ابزار تشویقی و رقابتی)	
ارتباط سازمانی بین سطوح ملی، استانی و محلی در مدیریت زاگرس	<p>ادارات محلی و مسئولین شهرستانی در قالب اعضاء کمیته های برنامه ریزی محلی در مدیریت زاگرس نقش دارند</p> <p>بیشترین ارتباط با توجه به اهداف حفاظتی تنوع زیستی بین اداره کل منابع طبیعی و محیط زیست ، تا حدی جهاد کشاورزی وجود دارد. (به عنوان مثال برنامه کشاورزی پایدار ارتباط بین جهاد کشاورزی استان و کمیته ها و قرق مشارکتی سبز کوه ارتباط محیط زیست، منابع طبیعی و کمیته برقرار نموده است) بر اساس ساختار تعریف شده کمیته ها می بایستی ارتباط موثری با شورای برنامه ریزی استان داشته باشند که هنوز محقق نشده است .</p>	<p>چه نوع ارتباط سازمانی و مسئولیتی بین سطوح ملی، استانی، شهرستان، مناطق پایلوت مدیریتی / کمیته های برنامه ریزی محلی / ادارات محلی، وجود داشته و برقرار است؟</p>
مدیریت مشارکتی و یکپارچه	<p>پیشنهاد می شود کارگروه استانی طرح فعال و استاندار هم عضو این کارگروه شود تا روند اخذ بودجه و اجرایی مصوبات تسریع شود. همچنین پیشنهاد می شود ادارات ذیربط در سطح استان نماینده های دائم خود را در کمیته برنامه ریزی محلی داشته باشند. همچنین باید نماینده طرح در این کمیته از اختیارات و جایگاه قانونی بالاتری برخوردار باشد.</p>	<p>این ارتباط را چگونه می توان بهبود بخشید / یا آنکه تاثیر گذاری آنرا افزایش داد؟</p>
	<p>وجود کمیته برنامه ریزی محلی این یکپارچگی و هماهنگی را تا حدی ایجاد کرده است اما نه به میزان کافی جهت دست یافتن به این مقصود بایستی ارگان های ذینفع در مراحل برنامه ریزی خود، یکدیگر را مشارکت دهند.</p>	<p>تا چه حدی فعالیت ها و طرح های هر یک از بخشهای بهره بردار / ذیربط در مناطق پایلوت مدیریتی، بصورت یکپارچه و یا در هماهنگی با سایر بخشها، پیشنهاد شده است؟</p>
	<p>در سالهای ۹۲ و ۹۳ بسیار خوب برنامه مشترک از اقدامات مشترک بخش های مختلف توسط کمیته برنامه ریزی محلی تهیه، برنامه ریزی و اجرا شد. در این برنامه ادارات با یک مدیریت فرابخشی و مشارکتی طرح های اجرایی خود را همسو با حفظ تنوع زیستی اجرا کرده و می کنند.</p>	<p>تا چه اندازه و چگونه، برنامه ای مشترک از اقدامات بخش های مختلف توسط کمیته برنامه ریزی محلی تهیه، برنامه ریزی و اجرا شده است؟</p>
	<p>باید مکانیسم برنامه ریزی و بودجه ریزی مشخصی برای سیستم بلند مدت تعریف کنیم و این ساختار را در سطح ملی به تصویب برسانیم. یعنی باید پروژه در سیستم بلند مدت ساختار دولتی داشته باشد با اهداف و رسالت های مشخص تا بتوان این برنامه را فراتر از سطح پایلوت ارتقاء داد.</p>	<p>این برنامه را چگونه می توان در سیستم بلند مدت / فراتر از سطح پایلوت، ارتقاء داد؟</p>
<p>توجه: پروژه زاگرس در نظر دارد که با هدف بهبود مکانیسم برنامه ریزی مدیریتی، فرایند تدوین برنامه کاری کمیته های برنامه ریزی محلی بصورت جامع و مشارکتی در سال ۲۰۱۵، را تسهیلگری نماید.</p>		

جدول ۲- ارزیابی کارآمدی ابزار مدیریت مناطق پایلوت

عنوان ابزار مدیریتی	سوالات	پاسخ ها و نقطه نظرات
پایلو تینگ مطالعات پایه و بررسی وضعیت اقتصادی-اجتماعی و معیشت سازگار با محیط زیست	این ابزار تا چه اندازه کاربردی و کارآمد خواهد بود؟	میزان کارآمدی این ابزار ارتباط مستقیم با کیفیت اجرای این مطالعات اعم از نحوه ی پرسشگری، کاربردی و اصولی بودن سوالات پرسشنامه ها، نمونه گیری اصولی از جامعه آماری و غیره دارد. چنانچه این مطالعات بصورت اصولی صورت گرفته و سپس به طور مناسب در اختیار ذینفعان قرار گیرد می تواند کارآمد تلقی شود.
	این ابزار تا چه اندازه در دستیابی به اهداف مورد انتظار موثر هستند؟	با توجه به تعاریف کلمات کاربردی و کارآمد، (یعنی موثر بودن) که در سوال بالا مطرح شده است دو سوال یک معنا را میدهند. اما چنانچه مراد از سوال بالا کارآمدی این ابزار در نیل به اهدافی خارج از اهداف پروژه حفظ تنوع زیستی است که چنانچه موضوعیت داشته باشد می تواند موثر واقع شود.
	چه درس های آموخته ای را می توان در سیستم و برنامه بلند مدت بکار بست؟	این مطالعات در مراحل پایانی اجرا در پایلوت ها می باشند چنانچه مراد از برنامه بلند مدت انجام مطالعات مجدد است در انجام مطالعات این چنینی در اولویت اول فرم طراحی سوالات حایز اهمیت می باشد چرا که بسته به وضوح مفهوم سوال، اعتمادسازی قالب سوالات جهت به دست آوردن پاسخ های صادقانه، طراحی سوال به گونه ای که با اهداف مورد نظر سنخیت داشته باشند، آشنایی طراح سوالات با فرهنگ و وضعیت کلی جامعه مورد پرسشگری جهت عنوان سوالاتی که موضوعیت داشته باشند برای آن جامعه خاص و غیره، مشکل روش جمع آوری اطلاعات میدانی مبنی بر توان پرسشگری پرسشگر نیز حل می شود. چرا که با توجه به کمبودهای مالی موجود بهترین کار صرف انرژی و تامل بیشتر در طراحی است.
پایلو تینگ سیستم ها (سیستم اطلاعات جغرافیایی، سیستم پشتیبان مدیریت، مراکز	این ابزار تا چه اندازه کاربردی و کارآمد خواهد بود؟	این ابزار در صورت جذب اطلاعات ورودی دقیق می تواند بسیاری از مشکلات تصمیم گیری را حل کند و از اشتباهات مدیریتی بکاهد

<p>در برخی از ارگان های دولتی شاخص های کمی دقیقی از اطلاعات وجود ندارد به عنوان مثال پایش دقیقی از وسعت یا سطح مراعات زاگرس مرکزی جهت تکمیل بانک اطلاعات وجود ندارد. (آمار و انونتری منظم)</p>		<p>اطلاع رسانی تنوع زیستی، وبسایت و ... به منظور سازماندهی و آرشیو اطلاعاتی که بتوان در تصمیم گیری های مدیریتی از آنها استفاده نمود.</p>
<p>چنانچه از ابزار کارآمد استفاده شود مسلما تحقق اهداف را به دنبال دارد.</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه در دستیابی به اهداف مورد انتظار موثر هستند؟</p>	
<p>لزوم استفاده از این ابزار توسط مدیران، لزوم فعالیت موثر و پویایی این ابزار(مراکز اطلاع رسانی تنوع زیستی)، به روز رسانی منظم سیستم های اطلاعاتی، امکان دسترسی مناسب مدیران به این ابزار،</p>	<p>چه درس های آموخته ای را می توان در سیستم و برنامه بلند مدت بکار بست؟</p>	
<p>با توجه به اینکه تهدیدهای موجود در یک منطقه به سرعت تغییر نمی کنند و با مدیریت و رویکرد مقابله صحیح در بلند مدت می توان این تهدیدها را به طور کلی حذف کرد، کارکرد این ابزار دوره ای است. این کار توسط کمیته برنامه ریزی محلی صورت می گیرد بنابراین اولویت و ضرورتی ندارد.</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه کاربردی و کارآمد خواهد بود؟</p>	<p>پایلو تینگ فعالیت هایی که بتوان بواسطه آن تهدیدات و نیازهای حفاظتی را شناسایی و اولویت بندی نمود.</p>
<p>در درون واحد های مدیریتی مفید خواهد بود</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه در دستیابی به اهداف مورد انتظار موثر هستند؟</p>	
<p>به نظر میرسد نمی توان از این ابزار در سیستم و برنامه بلند مدت استفاده کرد زیرا شناسایی و اولویت بندی تهدیدات و نیازهای حفاظتی از وظایف کمیته های برنامه ریزی محلی است که در هر زمان با توجه به شرایط و مسایل اورژانسی، انجام می شود</p>	<p>چه درس های آموخته ای را می توان در سیستم و برنامه بلند مدت بکار بست؟</p>	
<p>در کنار روش های پایدار کردن روش های کسب درآمد ناپایدار منطقه می تواند بسیار کارآمد باشد.</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه کاربردی و کارآمد خواهد بود؟</p>	<p>پایلو تینگ فعالیت هایی که بتوان بواسطه آن معیشت پایدار/ جایگزین را توسعه داد.</p>
<p>زیاد موثر خواهد بود.</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه در دستیابی به اهداف مورد انتظار موثر هستند؟</p>	

<p>طرح های کسب و کار معیشتی که مورد حمایت قرار می گیرند باید به حذف روش کسب درآمدی ناپایدار معین شده توسط ارائه دهنده آن طرح منجر گردند</p>	<p>چه درس های آموخته ای را می توان در سیستم و برنامه بلند مدت بکار بست؟</p>	
<p>از آنجایی که این مرکز نقش فرهنگ سازی را دارد چنانچه فعال باشد می تواند تاثیر بسزایی در جهت اهداف تعریف شده داشته باشد.</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه کاربردی و کارآمد خواهد بود؟</p>	<p>پایلو تینگ مفاهیم و کارکرد مراکز اطلاع رسانی تنوع زیستی کوهستان زاگرس.</p>
<p>زیاد</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه در دستیابی به اهداف مورد انتظار موثر هستند؟</p>	
<p>به نظر می رسد این مرکز در هر استان بهتر است زیر نظر ترتیبات نهادی ایجاد شده برای زاگرس در سطح استانی و محلی (شورای برنامه ریزی استان، کمیته های برنامه ریزی محلی) فعالیت کند نه اداره محیط زیست</p>	<p>چه درس های آموخته ای را می توان در سیستم و برنامه بلند مدت بکار بست؟</p>	<p>پایلو تینگ مفاهیم و کارکرد مراکز اطلاع رسانی تنوع زیستی کوهستان زاگرس.</p>
<p>فعالسازی مراکز اطلاع رسانی تنوع زیستی کوهستان زاگرس مستلزم استقلال این مراکز از بخش های دولتی و بروکراسی اداری و واگذاری به بخش خصوصی نه لزوما سازمان مردم نهاد زیست محیطی می باشد. البته کلیه ارگان های دولتی به عنوان ناظر می بایستی خوراک اطلاعاتی لازم را در اختیار بخش خصوصی قرار دهند.</p>		
<p>این رویکرد نوآورانه در صورت نهادینه شدن آن در سیستم بودجه ریزی و فرایند برنامه ریزی کشور بسیار ارزشمند است و گام مهمی در جهت حفظ منابع و توسعه پایدار کوهستان زاگرس و در دید جامع کشور محسوب می گردد</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه کاربردی و کارآمد خواهد بود؟</p>	<p>پایلو تینگ طرح های خرد کسب و کار تنوع زیستی.</p>
<p>مشابه بالا</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه در دستیابی به اهداف مورد انتظار موثر هستند؟</p>	
<p>- ابلاغ ردیف بودجه مشخص برای طرح کسب و کار تنوع زیستی (در سطوح ملی معرفی ، تصویب و به سطوح محلی ابلاغ گردد)</p>	<p>چه درس های آموخته ای را می توان در سیستم و برنامه بلند مدت بکار بست؟</p>	
<p>- اخذ مصوبه قانونی برای این طرح</p>		

<p>هر فعالیتی و ابزاری که در جهت فرهنگ و ظرفیت سازی صورت گیرد می تواند نقش بسزایی در پیشبرد اهداف داشته باشد.</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه کاربردی و کارآمد خواهد بود؟</p>	<p>پایلو تینگ فعالیت های ارتقاء دانش و آگاهی عمومی.</p>
<p>مشابه بالا</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه در دستیابی به اهداف مورد انتظار موثر هستند؟</p>	
<p>در نظر گرفتن روش ها و بسته های آموزشی متناسب با سن و موقعیت افراد ، گرفتن بازخورد از تغییر رفتار مخاطبین نسبت به تنوع زیستی پس از شرکت در دوره های آموزشی (این پیشنهاد در مورد دانش آموزانی که مورد آموزش قرار میگیرند می توانند مورد استفاده قرار گیرد)</p>	<p>چه درس های آموخته ای را می توان در سیستم و برنامه بلند مدت بکار بست؟</p>	
<p>در صورت ظرفیت سازی و بستر سازی صحیح بسیار کارآمد و کاربردی خواهد بود</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه کاربردی و کارآمد خواهد بود؟</p>	<p>پایلو تینگ جلب همکاری سازمانهای مردم نهاد به عنوان نهاد همکار.</p>
<p>به دلیل آنکه انتخاب سمن از روی رزومه و با توجه به پروپوزال ارائه شده برای انجام فعالیت صورت گرفته است و بسیاری از فعالیت های در نظر گرفته شده در شرح خدمات با توان مالی و اجرایی سمن و مدت زمان در نظر گرفته شده برای فعالیت تناسب نداشتند بعضا اهداف مورد انتظار حاصل نشده است اما در صورت ظرفیت سازی و بستر سازی صحیح می توان به هدف مورد انتظار رسید.</p>	<p>این ابزار تا چه اندازه در دستیابی به اهداف مورد انتظار موثر هستند؟</p>	
<p>رفع نواقص کاری و ضعفهای موجود در کار سمن با توجه به نیازسنجی آموزشی تهیه شده</p>	<p>چه درس های آموخته ای را می توان در سیستم و</p>	
<p>ظرفیت سازی حضور و فعالیت سمن ها برای ارگان های دولتی و جوامع محلی</p>	<p>برنامه بلند مدت بکار بست؟</p>	

بطور کلی نتایج درس آموخته ها در سه بخش قابل ارائه می باشد:

- ۱- عوامل حیاتی موفقیت: شرح وظایف نهادی، زمان بندی اجرا، هزینه های برنامه، دست آورد ها.
- ۲- شاخص های کلیدی عملکرد: مدیریت و اختیارات اجرایی، برنامه ریزی و شیوه اقدام، منابع انسانی و مالی.
- ۳- تحلیل نتایج عملکرد: اثر بخشی مدیریت پایدار کوهستان، رضایت ذینفعان.

(۱) شرح وظایف

- ← تعیین شرح وظایف شفاف و ساده برای کمیته های برنامه ریزی محلی (رییس، دبیرخانه و اعضا) و اخذ مصوبه قانونی برای آن.
- ← ایجاد دفتر و دبیرخانه کمیته برنامه ریزی محلی به منظور مستندسازی و سایر وظایف ذکر شده در متن (انتخاب رییس محیط زیست شهرستان به سمت دبیری کمیته با نگاه مدیریت مشارکتی پایلوت در تضاد است و مناسب نیست)
- ← ایجاد قوانینی برای اندازه گیری و پایش شاخص های حفظ تنوع زیستی و محیط زیست مرتبط دستگاهی (در ادارات مختلف) به منظور تکمیل بانک اطلاعاتی زاگرس مرکزی
- ← لزوم استفاده از ابزاری به منظور تقویت نظرات مردمی در تصمیم گیری های کمیته برنامه ریزی محلی
- ← تصویب اجرای برنامه های ارتقاء دانش و آگاهی عمومی از طریق رسانه های جمعی در سطح ملی
- ← انعقاد تفاهم نامه آموزشی فی مابین سازمان محیط زیست، آموزش و پرورش و صدا و سیما در سطح ملی، استانی و محلی برای اجرای برنامه های آموزشی
- ← تصویب اضافه نمودن سرفصل های آموزشی مرتبط در مدارس در سطح ملی
- ← تعریف ساز و کار مناسبی که بتواند الزامات قانونی کمیته برنامه ریزی محلی را تقویت کند
- ← وضع مقررات، بهبود و اصلاح نظام بهره برداری در بخش کشاورزی و دامداری در زاگرس مرکزی
- ← تعیین ساختار مناسب اجرایی جهت برنامه ریزی، نظارت و پایش ملاحظات زیست محیطی در مناطق
- ← ایجاد سیستمی برای تبادل اطلاعات و نتایج، پایش و گزارش دهی فعالیت های کمیته و نظارت بر این فرایند

(۲) زمان بندی

- ✓ طراحی و تنظیم برنامه توسعه فرهنگی و اقتصادی خانوارهای ساکن در سیستم و برنامه بلند مدت در رویشگاه های حساس زاگرس مرکزی
- ✓ ریشه تمام معضلات زیست محیطی از نامالیقات اقتصادی و اجتماعی سرچشمه می گیرد و اهداف ما بر معیار رفع معضلات زیست محیطی است. پس این ابزار در دستیابی به اهداف راهبردی است پس باید با دقت لازم در برنامه بلند مدت لحاظ شود
- ✓ انجام مطالعات اقتصادی اجتماعی در اولویت نخست نسبت به سایر مطالعات

(۳) هزینه ها

- با توجه به حمایت‌های مالی اولیه ملی و بین‌المللی و عدم پیش‌بینی اعتبار اضافی برای اجرا توسط دستگاه‌های ذی‌مدخل و صرفاً لزوم مدیریت پایدار کوهستان زاگرس در اقدامات اجرایی متداول تحلیل ویژه و منظم سالیانه توسط مدیریت پروژه ارائه گردیده است.

۴) دست آوردها

- ❖ کمیته برنامه ریزی محلی باید در سطح شهرستان تداوم داشته باشد. چرا که در مدت زمان اجرای آن دستاوردهای خوبی داشته ایم. پس پیشنهاد می‌کنیم که برای این تداوم یک مکانیسم و ساز و کار قانونی لحاظ شود.

۵) مدیریت و اختیارات اجرایی

- ✚ تغییرات مدیران در سطح منطقه ایجاد دوبار کاری می‌کند. از جمله تغییر بخشداران منطقه لزوم ظرفیت‌سازی و توجیه مجدد را ایجاد می‌کند. سیستم مدیریتی به گونه‌ای تعریف شود که اگر تغییر و تحولات مدیریتی و سیاسی اتفاق افتاد TOR مشخصی برای افراد کلیدی در این زمینه، با مصوبه قانونی وجود داشته باشد.
- ✚ عدم حضور اعضای ثابت در جلسات کمیته برنامه ریزی محلی (لزوم شرکت افراد ثابت جهت اثربخشی بیشتر).
- ✚ با انجام کار مشارکتی و آموزش و استفاده از ساختارهای موجود و کمیته‌های تشکیل شده می‌توان نسبت به رفع مشکلات موجود اقدام نمود.
- ✚ ظرفیت‌سازی سازمان‌های مردم‌نهاد و معرفی به ذینفعان مختلف و ساختارهای موجود تصمیم‌گیر در سطح شهرستان در راستای تعریف، اجرا، پایش فعالیت‌های پایدار در بلندمدت
- ✚ پیشنهاد می‌شود کارگروه استانی طرح فعال و استاندار هم‌عضو این کارگروه شود

۶) برنامه ریزی و شیوه اقدام

- ← محدوده انتخابی در محدوده دو شهرستان به لحاظ تقسیمات سیاسی روند پیشرفت فعالیت‌های مدیریت مشارکتی را کند و گاه‌ها (به دلیل عدم ظرفیت‌سازی مناسب) متوقف می‌نماید متأسفانه عدم تمرکز فعالیتها در قالب مدیریت سیاسی واحد موجب کاهش بازده کاری می‌شود.
- ← در بحث مطالعات پایه لزوم تأمل بیشتر بر طراحی دقیق پرسشنامه‌ها و پرسشگری حرفه‌ای و نمونه‌گیری صحیح آماری از جامعه مورد مطالعه
- ← لزوم تأمل بیشتر در روش جمع‌آوری اطلاعات میدانی اقتصادی و اجتماعی (وابستگی به توان پرسشگران در انجام پرسشگری)
- ← ورود مباحث اقتصادی و معیشت‌های سازگار با محیط زیست زاگرس مرکزی و... در سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن (اداره کل آمار) به منظور استفاده در بانک اطلاعاتی بررسی وضعیت اقتصادی-اجتماعی
- ← ضرورت آماده‌سازی طرح آمایش سرزمین منطقه زاگرس مرکزی
- ← نیازسنجی از جمله فعالیت‌هایی است که به واسطه آن باید تهدیدات و نیازهای حفاظتی باید شناسایی و اولویت‌بندی شوند.. که این نیازسنجی باید متمرکز بر سه موضوع زیر باشد الف) مردم که مهمترین و قلمرو و هدف نهایی فرایند تغییرند که از نیازسنجی منتج خواهد شد. ب) برنامه‌ها ج) سازمان، ارتباطات و ساختار اداری
- ← در فرایند برنامه ریزی مدیریتی کوهستان زاگرس مرکزی طراحی و تنظیم برنامه توسعه فرهنگی و اقتصادی خانوارهای ساکن در این مناطق در نظر گرفته شود.

۷) منابع انسانی و مالی

- ✓ تقویت و کمک به قدرت اجرایی و مالی کمیته های برنامه ریزی محلی (در سطح ملی و استانی) که موجب ظرفیت سازی اعتماد به کمیته برنامه ریزی محلی به عنوان ابزاری برای مدیریت مشارکتی می گردد
- ✓ عدم تناسب حجم کار با نیروی انسانی موجود در سطح شهرستان (حجم زیادی از کارهای یک ارگان نهایتاً به دو یا سه نفر در سطح شهرستان واگذار شده است که این موضوع باعث ناکارآمدی عضو در کمیته و پایین آمدن بازده کاری می شود)
- ✓ به نظر می رسد وجود "کمیته کارشناسی" با ترکیب و اعضای تصویب شده می تواند موثر باشد.
- ✓ علیرغم امتیاز وجود کمیته برنامه ریزی محلی تا زمانی که نحوه تامین بودجه مورد نیاز سازمان های مختلف درگیر در منطقه جهت همسو سازی فعالیت ها مشخص نباشد نمی توان به موفقیت طرح امیدوار بود.

۸) اثربخشی مدیریت پایدار کوهستان

- طرح های کسب و کار معیشتی که مورد حمایت قرار می گیرند مشروط به حذف روش کسب درآمدی ناپایدار توسط ارائه دهنده آن طرح باشد.
- ملزم نمودن دستگاه های اجرایی توسط فرمانداری برای تعریف طرح اعتبارات کسب و کار تنوع زیستی در قالب یکی از سرفصل های اعتباری موجود به طور سالانه از سوی فرمانداری و ابلاغ و تصویب و تخصیص اعتبار از سوی فرمانداری
- اخذ مصوبه قانونی و ابلاغ ردیف بودجه مشخص برای طرح کسب و کار تنوع زیستی
- لزوم ایجاد ارتباط موثر، بین کلیه تصمیم گیرندگان در سطح استانی و محلی و با یکدیگر. تاکید بر ایجاد ساختارهای سازمانی در سطح استان نظیر دفاتر مدیریت زاگرس در استانداری ها و فرمانداری ها که می توانند مفید باشند و ارتباط موثری بین تصمیم گیرندگان ایجاد کنند
- مرکز اطلاع رسانی تنوع زیستی کوهستان در هر استان بهتر است زیر نظر ترتیبات نهادی ایجاد شده برای زاگرس در سطح استانی و محلی (شورای برنامه ریزی استان و کمیته های برنامه ریزی محلی) فعالیت کند نه اداره محیط زیست!
- فعالسازی مرکز اطلاع رسانی تنوع زیستی کوهستان می تواند توسط بخش خصوصی انجام شود نه لزوماً سمن محیط زیستی !!
- بهبود ارتباط موثر با ترتیبات نهادی در سطح ملی و استانی در هر پایلوت
- منابع آبی و منابع طبیعی دیگری که به مراتب پتانسیل بالاتری از منطقه مدیریتی دارند در این طراحی سیستم در نظر گرفته شوند چرا که زاگرس ۴۰٪ آب کشور را تامین می کند
- ظرفیت سازی حضور و فعالیت سمن ها برای ارگان های دولتی و جوامع محلی
- ارتقاء دانش و ظرفیت سازی فنی سمن ها
- ظرفیت سازی، ایجاد سیستم و ساز و کار به روز نگهداری سیستم اطلاعات جغرافیایی، سیستم پشتیبان مدیریت.

۹) رضایت ذینفعان

- ← ایجاد شرایط برای احراز سمت عضویت در کمیته های برنامه ریزی محلی (ابزار تشویقی و رقابتی)
- ← توانمندسازی، اصلاح ساختار توزیع و بازاریابی کالا و خدمات معیشت های جایگزین برای توسعه معیشت جایگزین
- ← معرفی و آموزش معیشت های پایدار حتی در بهترین شرایط و کیفیت آموزشی نمی تواند تضمینی بر تغییر بخش عمده ای از روش های کسب درآمدی ناپایدار شود. بنابراین راه حل منطقی آن خواهد بود که با استناد به شیوه های معیشتی

موجود و ابزار اطلاعاتی معیشت با ارائه راهکارهایی ، معیشت های موجود را پایدار نمود و به صورت تدریجی گزینه های جایگزین قابل رقابت درآمدی را معرفی نمود.

← ارتقاء سطح دانش و آگاهی عمومی جوامع محلی (سواد زیست محیطی) از طریق بازدید های متناوب از سیستم های آموزشی و جوامع محلی.

سوال اساسی این است که چگونه این اطلاعات حیاتی در بدنه اجرایی و مدیریتی کلیه ذینفعان پروژه مدیریت کوهستان زاگرس مرکزی شناخته شوند. پایگاه اینترنتی درس آموخته ها در سایت پروژه حفاظت از تنوع زیستی زاگرس مرکزی یکی از راه های به اشتراک گذاری این اطلاعات میباشد. با این وجود، دفتر مدیریت پروژه با قبول مسئولیت تعمیم نتایج در کوهستان زاگرس و تدوین سند ملی و پیگیری مراحل قانونی تصویب آن، با همفکری نمایندگان همه دست اندر کاران پروژه موجبات پویایی نتایج مثبت اقدامات را فراهم خواهد ساخت. ضمن اینکه این مطالعات موردی را می توان در آینده در برنامه های آموزشی، و کارگاه های مشورتی سمن های فعال و دلسوز در سراسر کشور بکار گرفت.